

«Βόρεια Ήπειρος»: ο ανεκπλήρωτος πόθος του ελληνικού αλυτρωτισμού

Του *Αλέξη Λιοσάτου*

Το ελληνικό κράτος, παρά την ίδρυση του αλβανικού κράτους (1913) και τη διεθνή του αναγνώριση, δεν σταμάτησε να έχει επεκτατικές βλέψεις στις περιοχές της Νότιας Αλβανίας, στις οποίες κατοικούσαν ελληνόφωνοι πληθυσμοί. Με το ξέσπασμα του Β' Βαλκανικού Πολέμου απέστειλε στη «Βόρεια Ήπειρο» στρατιωτική δύναμη, το 1916 την προσάρτησε μονομερώς και το 1919 υπέγραψε συμφωνία προσάρτησης Κορυτσάς και Αργυρόκαστρου με την Ιταλία. Το 1925-'26 καθορίστηκαν τελικά τα σημερινά ελληνο-αλβανικά σύνορα. Η φιλοδοξία της ελληνικής αστικής τάξης ήταν να εκμεταλλευτεί την ιστορική καθυστέρηση της αλβανικής εθνογένεσης και να προσεταιριστεί τους αλβανόφωνους πληθυσμούς μαζί με τις περιοχές που κατοικούσαν (όπως στην περίπτωση της ιστορικής καθυστέρησης της μακεδονικής εθνογένεσης, που οδήγησε την Ελλάδα στη μη αναγνώριση μακεδονικού έθνους, μέχρι σήμερα).

Ακόμα και μετά τον Β' ΠΠ, το ελληνικό κράτος συνέχισε να διεκδικεί τη «Βόρεια Ήπειρο» (έναν όρο έκφρασης του ελληνικού επεκτατισμού και αλυτρωτισμού), φουσκώνοντας τις εκτιμήσεις για το ελληνικό στοιχείο και βαφτίζοντας συλλήβδην Έλληνες τον ορθόδοξο χριστιανικό πληθυσμό της περιοχής (που περιλάμβανε επίσης Αλβανούς, Βλάχους κ.λπ.). Για τελευταία φορά η Ελλάδα διεκδίκησε επίσημα να προσαρτήσει την επίμαχη περιοχή το 1946, η δε αλυτρωτική ρητορική από επίσημα χείλη συνεχίστηκε μέχρι τη δεκαετία του 1970 τουλάχιστον. Στελέχη στον κρατικό μηχανισμό συνέχισαν να επεξεργάζονται στρατιωτική επέμβαση στην Αλβανία, σε συνεννόηση είτε με το NATO είτε με τις Γιουγκοσλαβία – Ιταλία. Επιπρόσθετα, το ελληνικό κράτος

ενίσχυε οικονομικά οργανώσεις και έντυπα διάφορων «βορειοηπειρωτικών συλλόγων» που είχαν στόχο την ένωση της «Βορείου Ηπείρου» με την Ελλάδα.

Οι «απελευθερωτικές» δυνάμεις και η ΜΑΒΗ

Η αλήθεια είναι ότι το έντονο ελληνικό στοιχείο στη Νότια Αλβανία απολάμβανε εξ αρχής σημαντικά μειονοτικά δικαιώματα, ενώ μεγάλο τμήμα των ελληνόφωνων σταδιακά αφομοιώθηκε στην αλβανική κοινωνία ή μετανάστευσε στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα τη δραματική μείωσή τους – πραγματικότητες που δυσκόλευαν τον ελληνικό εθνικισμό. Παρ' όλα αυτά, το ελληνικό κράτος δεν περιόρισε τις επεκτατικές φιλοδοξίες του, που ενισχύθηκαν μετά την κατάρρευση του «Ανατολικού Μπλοκ». Ίδρυσε, χρηματοδότησε και στήριξε πολιτικά το εθνικιστικό μειονοτικό κόμμα «Ομόνοια», επιστράτευσε μέχρι και ακροδεξιούς παππάδες, ενίσχυσε την ίδρυση και τη χρηματοδότηση διάφορων παραστρατιωτικών και εθνικιστικών «βορειοηπειρωτικών σωματείων». Ένα από αυτά είναι η Εθνική Νεολαία Βορείου Ηπείρου, μέλος της οποίας δήλωνε ο Κ. Κατσιφάς.

Καθώς το ελληνικό στοιχείο είχε συρρικνωθεί, το ελληνικό

κράτος δαπάνησε μεγάλα ποσά για να στήσει ένα πελατειακό δίκτυο στρατολόγησης Βλάχων και Αλβανών και να δημιουργήσει «Έλληνες ομογενείς», ώστε να συνεχίσει να διεκδικεί ρόλο στην περιοχή. Η σχεδόν καθολική χρήση του όρου «ομογένεια» από την ελληνική και μειονοτική πλευρά, εννοούσε ότι το ζητούμενο δεν είναι κάποιος να νιώθει Έλληνας, αλλά να «είναι».

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι ελληνικές μυστικές υπηρεσίες (ΕΥΠ) φρόντισαν να δημιουργήσουν τη δεκαετία του '90 την παραστρατιωτική οργάνωση ΜΑΒΗ (Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Βορείας Ηπείρου). Η ένοπλη φασιστική συμμορία δρούσε με κεντρικά διακηρυγμένο στόχο την «απελευθέρωση της Βόρειας Ηπείρου» και προχώρησε σε σειρά επιθέσεων σε Ελλάδα και Αλβανία. Το ελληνικό κράτος αρνούσαν την ύπαρξή της, μέχρι που το 1994 προχώρησε σε ένοπλη επίθεση στο αλβανικό στρατόπεδο νεοσυλλέκτων στην Επισκοπή (στα σύνορα με την Ελλάδα), όπου σκοτώθηκαν δύο Αλβανοί στρατιώτες και τραυματίστηκαν έξι, ενώ παράλληλα έκλεψε και τον οπλισμό του στρατοπέδου. Η κίνηση αυτή, που είχε στόχο να προκληθεί πολεμική σύρραξη με την Αλβανία, αγκαλιάστηκε και από την ελληνική ακροδεξιά (π.χ. τον παρακρατικό Στόχο), που υπερασπίστηκε την «εθνικά δίκαιη» ενέργεια της ΜΑΒΗ. Έναν χρόνο μετά, κοντά στα ελληνοαλβανικά σύνορα συνελήφθησαν επτά μέλη της οπλισμένα με 6 καλάσνικοφ και 878 σφαίρες, αποκαλύφθηκε η σχέση τους με το ΜΑΒΗ και προφυλακίστηκαν. Όχι τυχαία, οι συλληφθέντες αποδείχθηκαν μέλη των προαναφερθέντων «σωματείων» αλλά και απόστρατοι στρατιωτικοί, αστυνομικοί και καταδρομείς. Ενώ αρχικά οι ένοπλοι κατηγορήθηκαν για φόνους και πολλά άλλα αδικήματα, το κατηγορητήριο τελικά μετατράπηκε το 1996 από τον ακροδεξιό εισαγγελέα Ελ. Πατσή σε λαθρεμπόριο όπλων από... αγνούς πατριώτες και τελικά σε... απλή οπλοκατοχή, με αποτέλεσμα την αποφυλάκισή τους. Ο εισαγγελέας εκθείασε τον πατριωτισμό των «λεβεντών της πατρίδας», αξιοποίησε «πληροφορίες» της... ΕΥΠ και έκανε δεκτό το άλλοθι των φασιστών πως «τη μέρα του εγκλήματος παραβρίσκονταν στο ιδρυτικό συνέδριο του Ελληνικού Μετώπου», του επίσης φασιστικού κόμματος του Μ. Βορίδη (σήμερα επιφανές στέλεχος της ΝΔ).

Εννοείται πως οι Αλβανοί στρατιώτες που δέχτηκαν την επίθεση δεν λήφθηκαν υπόψη στη διάρκεια της δικαστικής έρευνας. (Ο ίδιος εισαγγελέας, το 2004 στη δίκη του ΕΛΑ, χρησιμοποιούσε 100% διαφορετικά νομικά κριτήρια, την ώρα που επικαλούνταν τον Μπερλουσκόνι και τον Μουσολίνι...)

«Εθνικό κουκούλωμα» και συγκάλυψη

Το κουκούλωμα αυτό είχε την κάλυψη όλου του «δημοκρατικού τόξου». Ένα τσούρμο μεγαλοδικηγόρων όλου του πολιτικού φάσματος, από το ΔΗΚΚΙ ως τη ΝΔ και την ακροδεξιά, υπερασπίστηκε τους δολοφόνους για τα ευγενή εθνικά τους κίνητρα, ακόμα και με επιχειρήματα όπως «γυμνάζεται... είναι έτοιμος να χύσει το αίμα του για την πατρίδα» (Α. Λώρας, ΝΔ). Τα ΝΕΑ αρθρογραφούσαν υπέρ των συλληφθέντων γράφοντας ότι οι φασίστες στα αλβανικά εδάφη έκαναν απλώς... πεζοπορία. Ο Σ. Παπαθεμελής, «επίσημα» ακροδεξιός σήμερα, τότε όμως υπουργός Δημοσίας Τάξης της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ, 3 μέρες μετά τη δολοφονική επίθεση της ΜΑΒΗ απειλούσε την Αλβανία με πόλεμο, ενώ ο αστικός πολιτικός κόσμος δεν σταμάτησε να του αναγνωρίζει την «υπεύθυνη στάση» που οδήγησε στην αποσιώπηση του ρόλου της ΕΥΠ. Χουντοβασιλικοί και μητροπολίτες όπως ο Χριστόδουλος (μετέπειτα αρχιεπίσκοπος), έσκουζαν ζητώντας εισβολή για την «απελευθέρωση της Β. Ηπείρου» – εννοείται ατιμώρητα. (Ο «εγκωμιασμός διαπραχθέντος κακουργήματος» και η προσπάθεια «διατάραξης των διεθνών σχέσεων της χώρας» συνιστούν ποινικά αδικήματα).

Έχει σημασία η «προφητική» αναφορά του χουντικού «Στόχου» στο φύλλο του της 29/10/93 («Κάτω από το άγρυπνο μάτι των ελληνικών ομάδων ανταρτών, όλες οι μονάδες των Αλβανικών κατοχικών στρατευμάτων. Η στιγμή των χτυπημάτων πλησιάζει, αλλά φυσικά δεν είναι δυνατόν να γράψουμε τίποτα...»), που δείχνει ότι -έστω μερικές φορές- πρέπει να παίρνουμε τα φασιστοέντυπα στα σοβαρά.

Ο αξιότιμος πρόεδρος της «Ομόνοιας», μέλος της MABH...

Παρ' όλα αυτά, η MABH συνέχισε να υπάρχει με κρατική (συγ)κάλυψη. Το 2001 πέρασε στα ψιλά των ειδήσεων μια χειροβομβίδα που έσκασε στην είσοδο κέντρου διασκέδασης. Στο συγκεκριμένο χώρο βρισκόταν εκείνη την ώρα σε εξέλιξη εκδήλωση Βορειοηπειρωτών που πρόσκεινται στο Σοσιαλιστικό Κόμμα Αλβανίας, Αλβανών συνδικαλιστών και πολιτικών, τους οποίους η «Ομόνοια» και κυρίως τα ακροδεξιά «βορειοηπειρωτικά σωματεία» θεωρούν «προδότες». Την ευθύνη για την επίθεση ανέλαβε η -κατά τα άλλα «εξαρθρωμένη»- οργάνωση MABH. Τέλος, είναι ενδεικτικό της επιβίωσης του ελληνικού αλυτρωτισμού το γεγονός ότι από τα χείλη του ανώτατου πολιτικού ηγέτη της χώρας, του «μετριοπαθούς» Κ. Στεφανόπουλου, λίγο πριν τη λήξη της θητείας του (Πρόεδρος της Δημοκρατίας μέχρι το 2005) έγινε λόγος για τη «σκλαβωμένη Βόρειο Ήπειρο».

Και το 2008 -ω του θαύματος- σε εκδήλωση στην Πάντειο για τους Τσάμηδες υπήρξε παρέμβαση του Διονύση Μπελέρη, ενός από τους οπλοφόρους συλληφθέντες της MABH, ο οποίος πλέον έδινε συνεντεύξεις σε αστικά έντυπα (όπως το ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ) και απευθυνόμενος σε δημοσιογράφο του «Ιού», υποστήριξε μεγαλόφωνα: «Το λάθος μας ήταν ένα. Ότι, όταν ήρθατε στη Χειμάρρα, σας αφήσαμε να φύγετε ζωντανοί και δεν σας κόψαμε τα κεφάλια». Αυτός ο άνθρωπος σήμερα είναι Πρόεδρος της «Ομόνοιας» και ήταν υποψήφιος δήμαρχος Χειμάρρας (δήμος της Νότιας Αλβανίας) το 2015! Τόσο «καταπιεστικό» είναι το αλβανικό κράτος απέναντι στην ελληνική μειονότητα. (Στην εκδήλωση της Παντείου παρενέβη και η Λιάνα Κανέλλη του ΚΚΕ και απέσπασε τα εύσημα από δεξιούς κι ακροδεξιούς, ενώ στους διοργανωτές επιτέθηκε κατόπιν ο ακροδεξιός Λεωνίδας Αποσκίτης, που εσχάτως διαφημιζότανε και στην Iskra της ΛΑΕ).

Σήμερα ένοπλες εγκληματικές ναζιστικές οργανώσεις όπως οι Ανένταχτοι Μαιάνδριοι Εθνικιστές δηλώνουν θαυμαστές του MABH. Εξάλλου, είτε μιλάμε για ελληνικό φασισμό είτε για

βορειοηπειρωτικό, αιμοδότης τους είναι η ΕΥΠ και σωματοφύλακάς τους η αστική τάξη και οι κυβερνήσεις της.

Η διατήρηση του εμπόλεμου με την Αλβανία και ο διακαής πόθος του ελληνικού εθνικισμού

Εν ολίγοις, η «Βόρεια Ήπειρος» παραμένει διακαής πόθος του ελληνικού εθνικισμού κι αυτός είναι βασικός λόγος διατήρησης του «εμπόλεμου» καθεστώτος απέναντι στην Αλβανία. Σε αυτό το φόντο το ελληνικό κράτος κατά καιρούς κλιμακώνει την ένταση με την Αλβανία, με όχημα το ακροδεξιό μωσαϊκό που επηρεάζει την ελληνική μειονότητα. Η περίοδος είναι ούτως ή άλλως επικίνδυνη, στο έδαφος όξυνσης των εθνικών ανταγωνισμών. Η Ελλάδα διεκδικεί να αναβαθμιστεί σε νταβατζή των Βαλκανίων και να στριμώξει το τουρκικό κράτος με τις πλάτες των μεγάλων δυνάμεων. Σε αυτή την προσπάθεια, οι επιχειρήσεις επίδοξων «απελευθερωτών» λειτουργούν ενισχυτικά. Η ΜΑΒΗ είναι άγνωστο αν συνεχίζει τη λειτουργία της, αλλά δεν έχει και τόση σημασία. Οι λογικές και τα δίκτυα που την έθρεψαν, ζουν και βασιλεύουν. Οι μηχανισμοί που επιθυμούν πολέμους για «αλύτρωτες» πατρίδες (από αυτούς που έχουν το θράσος να κατηγορούν για αλυτρωτισμό τους... Τσάμηδες ή τους Μακεδόνες) είναι αυτοί που όπλισαν το καλάσνικοφ του Κ. Κατσιόφα – ο οποίος δήλωνε άλλωστε θαυμαστής του ΜΑΒΗ. Η ηρωοποίηση του ακροδεξιού «Ράμπο» αποτελεί ουσιαστικά τον καθαγιασμό των επιδιώξεων εκείνου και της ΜΑΒΗ, που «οφείλουν» να είναι «επιδιώξεις του έθνους»: της κατάκτησης τμήματος της γειτονικής χώρας. Η γραμμή όλων των κοινοβουλευτικών κομμάτων και των ΜΜΕ «είμαστε όλοι Κατσιόφες» ακριβώς αυτό εκφράζει. Προδίδει τη δεξιά μετατόπιση του πολιτικού σκηνικού και υπόσχεται νέα δάκρυα και αίμα για την εργατική τάξη των Βαλκανίων, αν αυτή δεν ξεσηκωθεί ενωμένη απέναντι στα αφεντικά της για να ανατρέψει την κατάσταση.

Πηγές:

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ Λάμπρος Μπαλτσιώτης, Τάσος

Τέλλογλου, Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης, Δημήτρης Χριστόπουλος. Περίληψη έκθεσης που συντάχθηκε ύστερα από πρόταση και για λογαριασμό του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, 2001.

<http://www.iospress.gr/mikro2008/mikro20080301.htm>

<http://www.iospress.gr/ios2004/ios20040627a.htm>

<http://www.iospress.gr/mikro2001/mikro20010120.htm>

Συνέχειες και ασυνέχειες στις ελληνοαλβανικές σχέσεις: η ελληνική πολιτική σε περιφερειακές εντάσεις, Ηλίας Γ. Σκουλίδας, Ιστορικός, ΤΕΙ Ηπείρου, 2014

Λάμπρος Μπαλτσιώτης, **«Per Camerine»**: Για την Τσαμουριά, ιστορικός, εφημερίδα «Αυγή», 2005

<http://www.iospress.gr/ios2000/ios20001112a.htm>

<http://www.iospress.gr/mikro1999/mikro19991211.htm>

<https://www.documentonews.gr/article/o-thanatos-toy-katsifa-to-mabh-h-xrysh-aygh-kai-to-kako-synapanthma>